

(א) הא אמר מר ז"ל רש"י (ב) פסמיס לף (ב"ק מג.) (ג) פסמיס לב. ק"ו. (ד) פסמיס (א. א. פסמיס) (ה) ז"ל רבא. (ו) רש"י.

הגהות הב"ח

(א) גבי ועוד הא מר דא דאמר מוסתפני: (ב) תוס' ד"ה לעטמיהו וכו' אין לו אלא דפסק גט פשוט: (ג) ב"י דני מערבא קאמר ללדיה לא וכו' דאי זין וכו' זביניה זני:

מוסף רש"י

בעל חוב. על זניהם. חורר וגובה. חותם. מהם. אילו נפלה להם ממש. ביורה (כתובות צב.).

מוסף תוספות

א. דלרבה אליבא דנפשיה מעות ראו הוא ולא שקיל דהא אי קדים חובין וביניה זביני לגמרי דסבר שעבדא לאו דאורייתא, ולר"ג נמי כאלו דראוי הוא ולא שקיל. רמ"ן. ב. וד"ה בשבנו מעות אי לאו משום משוה דמטלטלי דתמי ל"ב"ח לא משתעבד, ולא עדיפי הני מטלטלי, מהני הדון בירשותיה דא. רש"י. ג. דוראי מעות וכו' לא נקנה אפ"י למ"ד קניות שעבדא אפ"י למ"ד כעבדא דאורייתא. ריב"ז יונת. ד. וס"ל לר"י נתמן טעמייהו דבני ערבא משום דאי קמה סבתא וזביניה וזביניה דהפקעה מוכחי ליה ראו, ולא רצה לתלות ר' נתמן טעם בני מערבא משום דהאמרי אחריו לא כאומר מעכשיו דמי דפשיטא ליה לר' נתמן כאומר מעכשיו דמי ואין ראו לחלוק בהו. שם. ה. כי חיבי דתמי מילתא דר' עקיבא אליבא דרב"ע. מוס' ר"ד.

יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא

מ"ט מעוט דלא. שקיל זהו זכור פי שנים ודאי היינו טעמא דידך משום דלאו הני מעות כו': לאו הא קרקע שצק אנוסון. דאי הוה צעי לזה הוה מסלק ליה בזויו: **ועוד האמר נמך.** רבה דאמר עצובדא דההיא סבתא דהויה לה צת פן צנה הנשואה לצעל ורואיה הויה ההיא צת ליורסה ומתה ההיא צת ואח"כ מתה הסבתא ואח"כ צעל וקא מצע ירושת הזקנה כאליו אשתו קיימת ושלחו מתם דהיינו בני מערבא שאין הצעל נוטל משום דהוה הנהו קרקעות ראוין לאשמו אס ממות הזקנה בחייה והרי מתה היא צחי הזקנה ואין הצעל נוטל בראוי כצמחוק ואמר רבה מסתבר טעמא דבני מערבא דאין הצעל יורש דהוה ליה ראוין ולא מוחזק לצת של זמן שהזקנה בחיים אין לצת צתן כלום שהרי אס מכרה הזקנה הנכסים צחי הצת מוכרה קיימת קן אלו נכסי הלוה אע"פ שראויס הן לגבות המלוה חובו מהן כיון שלא הגיעו לידי המלוה מחיים ראוין הן דהא אי הוה צעי לזה הוה זצין להון ומסלק ליה למלוה בזויו

או צקרקע אחרת חוץ מזה הלכך הא קרקע הוה ליה ראוין ואין הצבור נוטל בראוי פי שנים: **ועוד.** קשיא אחרת לרב נתמן דחשיב מעות מוחזקות טפי מקרקעות הא איפכא הוה ליה למימר משום קרקע של זה הוה מוחזק טפי למלוה דהא הוה דאמר משום רבה צר אצוה יתומים בני מלוה שגבו קרקע מן הלוה צחובת אציהן צע"מ של אציהן שנתחייב לו אציהן מעות חוזר וגובה אותה מהן ואס לא היה מוחזק ציד אציהן בחיים אין יכול צע"מ לגבותו והלא אילו קנו יתומים אחר מיתת אציהן קרקע מי יכול לגבותו והלא משנה שלמה שנינו בצבורות (דף נב.) שאין האשה נוטלת כתובתה בראוי וצע"מ כיואל צו ומטלטלי דיתמי לא משתעבדי לצע"מ^א כן כתוב צפי' רבינו חננאל: **לעטמיהו דבני מערבא אמרי' ון לא סבירא לן.** ושינויא הוה דקמשני רבה אורא ורב נתמן לא סבירא לן דבני מערבא דשלחו מתם כלל אלל כרב יהודה אמר שמואל דאמר [קמ"ד]: אליצא דרבין אין הצבור נוטל פי שנים במלוה וכדפסקי' נמי הלכתא לקמן [ע"ג] לא שאל גבו מעות לא שאל גבו קרקע אין הצבור נוטל פי שנים. ואפי' לרב נתמן דאמר יתומים שגבו קרקע צחוב אציהן צע"מ חוזר וגובה אותה מהן אפי"ה מודה דלגבי צבורה לא חשיב קרקע הלוה מוחזק למלוה ולא שקיל זה זכור פי שנים כדפסקינן הלכתא לקמן [ע"ג] והאל היינו טעמא דרב נתמן כדמפרש בפסחים צפ"י כל שעה [לא]. דאימיר [שס ל:]: צע"מ ארי אמר למפרע הוה גובה רבא אמר מכאן ולהבא הוה גובה דלא חשיב מוחזק אלל משעת צבייה ויליך וכדמפרש התם טעמא דרבא כיון דלאו הוה ליה זחי הוה מסלק ליה זחי אשתמח דהשתא הוה דקא קני ומתצבין לרבא מהא דאמר רב נתמן אמר רבה צר אצוה יתומין שגבו קרקע כו' אי אמרת בשלמא למפרע הוה גובה אמתו להכי חוזר וגובה אותה מהן דכמאן דגבי ליה מחיים דאזוהון דמי אלל אי אמרת מכאן ולהבא הוה גובה לא יחא אלל צובין יתמי ואלו קנו יתמי נכסי מי משתעבדי לצע"מ ומשני שאני התם דאמר להו צע"מ דאזוהון כי היכי דמשעבד ליה ההוא לזה לאצובין י"ג משעבד לדידי מדר' נתן כו' וההוא שינויא דסמכא הוה דהא רבא דהלכתא כוותיה לגביה דאציי הוה משני להא דלא נתמן הכי הלכך אפי' ר"ג לא חשיב לקרקע של לזה מוחזק למלוה עד שהצא לידו משום דאי הוה צעי הוה מוצין ליה עד השתא דמכאן ולהבא הוה גובה והלכך מאי דא"ר נתמן גבו קרקע אין לו גבו מעות יש לו לעטמיהו דבני מערבא קאמר דאמרי אליצא דרבין דנוטל במלוה פי שנים דחשבין לה מוחזקת למלוה ואח"כ רב נתמן למימר לדידי לא שאל גבו קרקע לא שאל גבו מעות אין לו דק"ו הוה דאמרין לעיל [קמ"ד]: שצחא דממילא אמרי רבין דלא שקיל מלוה מיצעי אלל לדידהו צקרקע מודו לי מיהא דלא שקיל דהאי ארעא לא שצק להו אצוהון כדאמרין לקמן [ע"ג] שלחו מתם הלכתא כרב ענן כדפריש רבה טעמייהו דאי קדים סבתא כו' דמתם שמעי' דלא חשבי בני מערבא לקרקע של לזה מוחזק למלוה והלכך האי שלחו מתם דלעיל [קמ"ד]: מיצעי לן לאוקמי צמעות ולא צקרקע דלא תקשי דבני מערבא אצני מערבא ומשום הכי אמר רב נתמן גבו קרקע אין לו גבו מעות יש לו ומיהו לא סבירא ליה אלל צין קרקע צין מעות אין לו כדפרישי'. ורבה נמי לעטמיהו דבני מערבא קאמר לדידי ל"ש מעות לא שאל קרקע אין לו כדריב יהודה אמר שמואל דהא לא היה אצוהון מוחזק לא צחאי קרקע ולא צחאי מעות מיהא בני מערבא כיון דחשיבי ל"י מוחזק במלוה ויטול זה הצבור פי שנים איכא למימר דבגבו קרקע הוה דקאמרי דיש לו דדמי מוחזק טפי ממועות דהא אשתעבד ליה מיהא צחיי אצל הני מעות לא אישתעבדו ליה כלל ובגבו מעות מודו לי דאין לו והאי דשלחו מתם דבני מערבא כו' התם ודאי צדין הוה דלא ירית צעל דה"ל ראו לגמרי ולא אשתעבד לא לצעל ולא לאשתו הני נכסי דזקנה כלל שהרי לא לוותה מן הצת ומן צעלה כלום ואי קדים סבתא וצניח אצני אלל נכסי דלוה כיון דאשתעבדי למלוה ואי זצין לא זצני ויכול לטרופ מן הלקוחות הרי הן כמחזקין צידו ושקיל זהו זכור פי שנים אצל גבו מעות ודאי אין לו: נכסאי

קבה.

למעמיהו דבני מערבא קאמרי' ולא סבירא לן. פ"ה צדין רב נתמן וצין רבה סברי מרזויהו אליצא דנפשייהו צדין גבו קרקע וצין גבו מעות אין לו^א והא דקאמר רב נתמן דצע"מ חוזר וגובה אותה מהן היינו כדמלכא (י) רבה) משום דר' נתן ל ולפירושו הא דפסקי לעיל רב נתמן כרבי היינו דוקא שצחא ולא צמלוה וקשה דלרב נתמן עיקר הסיורן דמשני לדידי חסר מן הספר דלא משני מידי מההוא דיתומין שגבו צחובת אציהן ועוד דצפק שור שנגמ ד' וה' (צ"ק דף מג.) ה"ל למיפקר ולוקמה צין לרבה צין לרב נתמן צין גבו מעות צין גבו קרקע ומיהו זה י"ל שהיה צריך להאריך דלא דברו רבה ורב נתמן צדיח צין גבו קרקע צין גבו מעות אין לו (י) דצפק גט פשוט (לקמן דף קה): מוכח מההוא דסבר רבה שצבדא לאו דאורייתא קאמר דסבר רבה אליצא דנפשיה צין גבו קרקע צין גבו מעות אין לו להכי מקשה צקוצר וצפשיטות ממה שדברו צדיח רבה ורב נתמן ור"ת מפרש לטעמא

דבני מערבא קאמרי' ולא סבירא לן הכי אלל לדידי' צין גבו קרקע צין גבו מעות אין לו כדאמר גבי האי סבתא דאפי' גבו קרקע אין לו כ"ש גבו מעות וכן מוכיח צפ"י גט פשוט דלרבה צין גבו קרקע צין גבו מעות אין לו כיון דשעבדא לאו דאורייתא והא דאמר רבא קרקע יש לו אליצא דבני מערבא דאמרי הצבור נוטל פי שנים במלוה ומסתבר ליה טפי לאוקמי צקרקע ולא צמעות^א והא דאמרי בני מערבא גבי סבתא דהו ראו אע"ג דהוי קרקע היינו משום שהצעל לא היה מוחזק מעולם ולא היה לו ולאשתו שום חוב מעולם על הסבתא שישתעבד לו הקרקע ולכך הו ראו אצל גבי מלוה הו מוחזק אפי' לא יוכל לטרופ אס מכר כיון אס שטר חוב הו שלא צחחיות מ"מ היכא דלא מכר הו מוחזק כיון שהיה משועבד לו צחובת והא דקאמר רבה טעמא משום דאי קמה רב סבתא וצניח אצנייה זצניו לאו אליצא דבני מערבא (ו) דלדידהו צפ"י תלה צחבי כדפרישי' אלל טעמא דנפשיה קאמר דלדידי' אפי' צמלוה הו ראו משום דאי זצין הו זצני ועו"ל דלרבה אפי' אי זצין לא הו זצנייה זצניי הו ראו וגבי האי סבתא דוקא צריך להאי טעמא משום דסבר רבה כל האומר אחרין כאומר מעכשיו דמי והו כאליו הו מוחזק מעיקרא אלל משום דאי קמה וצניח דהו זצנייה הו דהו ראו אצל בני מערבא לית להו כדאמר מעכשיו דמי מטעם דצנייה זצניי לא הו חוב ראו כדאמר גבי מלוה אלל סברי דלאו כאומר מעכשיו דמי ולא הוחזק צו מעולם ורב נתמן סבר צין גבו קרקע צין גבו מעות יש לו כמו שהביא אצני מההוא דיתומין שגבו קרקע צחובת אציהן ולדברי אצני קא"ל רבה ולא לפי מה שסברא רבא משום דר' נתן דלרב נתמן אליצא דנפשיה ודאי סבר דאפי' גבו קרקע יש לו והא דקאמר גבו קרקע אין לו היינו אליצא דבני מערבא דאמרי בני סבתא דקרקע הו ראו^א ור"ת ומנא ליה לרב נתמן דצני מערבא גבו קרקע אין לו דלמא בני מערבא סבירא להו נמי גבו קרקע יש לו כרב נתמן וגבי סבתא היינו טעמא דלא נשתעבד לצעל הקרקע ולא הוחזק צו מעולם וי"ל דסבירא ליה לרב נתמן דשפלגני בני מערבא צין גבו קרקע לגבו מעות מדלא קאמר הצבור נוטל פי שנים במלוה צין גבו קרקע צין גבו מעות מסתברא ליה לרב נתמן דטפי הו מוחזק צמעות מצקרקע וא"ת צפק שור שנגמ ד' וה' (צ"ק דף מג.) כי פריך ולוקמה לרבה צגבו מעות ולר"ג צגבו קרקע ומשני הי"מ לצני מערבא וכי קאמרי אינהו צגרושה כרבי דחשיב מלוה מוחזק לכך אוקמה צגרושה והשתא לפר"ת לרבין נמי צריך לאוקומי צגרושה לר"ג דאית ליה צין גבו קרקע צין גבו מעות יש לו וי"ל דנקט כרבי משום רבה דלדידיה דסבר צין גבו קרקע צין גבו מעות אין לו א"י לאוקמי צגרושה אלל אצני והוה מני לרבה לאוקמה בלא צרושה וכרבין (י) וכן לפ"ה הוה מני צין רבה וצין ר"ג לאוקומי בלא צרושה וכרבין אלל דניחא ליה ליצבא אפי' לרבי^א ור' יעקב דאורלייני"ש תירך לפירושו הקונט' לא הוה מני לאוקמי כרבין דרבה ור"ג אליצא דר"ל דאמר לא אמר ר"ע דלא ירית לה צעל אלל צכופר שאינו משתלם אלל לאחר מיתה אצל שאר נזקין ירית לה צעל ואליצא דדייה איצטריכו ליה לנשויה האי דקתני הכה אשה ויחאי ילדיה דלא ירית צעל צגרושה כו' ולא מני לאוקמי כרבין וצלא צרושה דא"כ שום נזקין לא ירית צעל דהא צין גבו קרקע צין לא גבו אין לו ור"ל קאמר דשאר נזקין ירית והיינו ע"כ כרבי:

לירתי

מתם לקמן הלכתא כרב ענן כו' וכדמפרש רבה מסתבר טעמייהו דבני מערבא כו' התם ודאי צדין הוה דלא ירית צעל דה"ל ראו לגמרי ולא אשתעבד לא לצעל ולא לאשתו הני נכסי דזקנה כלל שהרי לא לוותה מן הצת ומן צעלה כלום ואי קדים סבתא וצניח אצני אלל נכסי דלוה כיון דאשתעבדי למלוה ואי זצין לא זצני ויכול לטרופ מן הלקוחות הרי הן כמחזקין צידו ושקיל זהו זכור פי שנים אצל גבו מעות ודאי אין לו: נכסאי

עין משפט נר מצוה

גג א מיי פ"א מהל' מלוה ולוה הלכה ט סמך עשין דר טושי"ע ח"ת סימן קן טע"א פ:

רבינו גרשום

קשיא כו': ועוד. היכי מצית אמרת דקרקע יש לו: הא מר הוא דאמרת. בהאי מעשה דסבתא דלקמן מיסתבר טעמא דבני מערבא. דשלחו מתם וקבעו הלכ' כותיה דרב ענן דאמר לירתיא ולא ליתמי ירתאי ובעל לא ירית משום דשכיבא איתתיה בחיי סבתא ואין הבעל נוטל בראוי כמחזק. ומשום הכי אמר רבא לקמן מיסתבר טעמייהו דבני מערבא דאי קדמא סבתא בחייה וצניח אצנייה וצניח אצנייה ולא מוחזק הוה ביד הבעל כל זמן דלא איתא לירתיא ובעל לא לירתיא דגבו קרקע בחוב אביהן אמאי נוטל כבור פי שנים והוה אצ"ג דאית להו שטר וכמאן דגבוי ההוה חוב דמי אפי' הכי אינה מוחזקת הוי קרקע ברייה דאבוהון כלום דהא אי בעי בעל חוב מצוי לזבנו לאחריני ולמיתן להו קרקע אחיית. אי נמי מצוי מסלק להו בזויו ולא בקרקעי ההוה ליה הא קרקע ראו ולא מוחזק ואין הצבור נוטל פי שנים בראוי כמחזק ואמאי אמרת ליהא דגבו קרקע יש לו פי שנים: ולרב נתמן קשיא מאי שאל כו' ועוד. קשיא אחיית אמאי אינו נוטל בקרקע: אמר רב נתמן אמר רבה ברי אבוה יתומין שגבו קרקע צחובת אביהן. שהיה אחד חיוב לאביהן: בעל חוב. שהיה אביהן חיוב לו: חוזר וגובה אותה מהן. (י) ויתומים [כמין] דאי שקיב להון אבוהון קרקע דמוחזקת בידי גבוי ליה בעל חוב של אביהן הי' אצ"ג דלא שפקה לה אבוהון גבוייהו אלא רואיה להו (י) מיתויב אבוהון אפי' הכי גבי ליה מיתויהו דלא מצוי למיטען ליה מטלטלי אבונו גבן ומטלטלי לבעל חוב לא משתעבדי אלא כיון דגבו קרקע דמי כמאן דמוחזקת בחיי אבוהון א"כ הכא נמי כבור אמאי גבו קרקע אין לו פי שנים הא כמחזק דמיא. השתא קשיא דרב נתמן אדרב נתמן: אמר ליה לא לירתי קשיא ולא לרב נתמן קשיא. במילתיין קיימתי והאי דאמינא לעיל גבו קרקע יש לו גבו מעות אין לו ורב נתמן נמי דאמר גבו קרקע אין לו גבו מעות יש לו אין טעמא דבני מערבא מפרשי' דשלחו מתם כבור נוטל פי שנים במלוה לדידי הכי שביטא לי דסבירא להו גבו קרקע יש לו ורב נתמן שפיעה ליה דסבירא להו לבני מערבא דגבו מעות יש לו ולן לא סבירא לן כוותיהו דלדיהו לכבור פי שנים במלוה לא בקרקע ולא במעות: מאי מעשה דסבתא. דההוא שכיב מרע דאמר להו

(א) אלו צ"ל ראויה לכו מנע"מ דלצוהון